



Animals i plantes de la Mediterrània als quadres d'En Bosch

Autor: David Vilasís Boix

Data de publicació: 19-02-2019

Us oferim les conclusions a què En David Vilasís va arribar en la conferència que va impartir a Montblanc sobre Hyeronimus Bosch dins dels actes de la 5a Universitat Nova Història (1-5 d'agost del 2018).

Tot contemplant els quadres d'En Hieronymus Van Acken o Hieronymus Bosch, m'he adonat que molts dels animals i plantes que hi surten no es corresponen amb l'àrea geogràfica on diuen que aquest pintor va desenvolupar la seva activitat professional. És a dir, Holanda.

Si que és cert que ocells, mamífers i algunes plantes, els podria haver vistos en gravats. Ara bé, el realisme amb què els pinta ho fa molt difícil.

Sobretot, allò que fa de més mal pintar són els amfibis. De fet, abans d'ell se'n troben molts pocs registres. Per a mi, els dos exemples més cridaners d'amfibis en els panells d'En Bosch són la salamandrina terdigitata o la salamandrina perspicillata. Aquesta, només és present a Itàlia.

Salamandrina Sp.

Detall de la imatge anterior. Salamandrina Sp (no es pot determinar amb seguretat de quina de les dues subespècies es tracta). Del quadre 'Sant Jeroni pregant' (Museum voor Schone Kunsten, Ghent)

Una altre amfibi també italià que observem en les pintures d'En Bosch és el 'gripau raucador de ventre groc' o bombina pachypus.

Bombina pachypus (del 'Jardi de les Delícies')

Però l'amfibi més admirat en els quadres d'aquest pintor, i a la vegada menys conegut, és la 'granota de sant Antoni' o 'reineta'. L'anomenat Van Hacken reproduceix una variant de 'granota de sant Antoni': la hyla meridionalis. Alguns individus d'aquesta espècie són reconeixibles pel color blau del seu cos, afectats per una anomalia pigmentària anomenada «axantisme» (manca de pigmentació groga). D'aquí el color blavós de la seva pell. Es tracta d'una anomalia freqüent en aquesta espècie, que només viu al sud de França, a la Península Ibèrica i al nord-oest d'Àfrica. Podem veure el seu cos al panell lateral esquerre del 'Jardi de les Delícies' amb el cap d'un ocell anomenat 'siboc' o 'enganyapastors'.

'Jardi de les Delícies': cap de 'siboc' i cos de 'reineta'

Pel que fa a les plantes, una de les més destacades es l'"herbacol" o cynara cardunculus:, una planta molt rara a Europa a finals del segle XV. Prové del nord d'Àfrica. Va ser introduïda pels àrabs. És representada al 'Jardi de les Delícies'. Les fimbries de color blau i les llargues penques la fan inconfusible.

Conclusió final

Els animals i plantes que acabem de citar i més de 30 exemplars més d'éssers vius que hom pot contemplar en els quadres d'En Hyeronimus Bosch —com és ara el 'martinet', l'"agró blanc", el 'flamenc d'aiguamolls', el 'corall vermell', la 'murtra', la 'mandràgora', l'"albergínia', etc.— em fan pensar que aquest pintor, de qui diuen que mai no havia sortit d'Holanda, havia d'haver viscut a l'Europa mediterrània occidental, perquè gran part dels seus referents pictòrics extrets del món animal i vegetal viuen en aquesta zona d'Europa.

David Vilasís Boix